

BİPOLAR BOZUKLUKTA İLAÇ UYUMUNDAN YAŞAM KALİTESİNE GİDEN YOLDA HASTALIK ALGISI VE KRONOTİPİN ROLÜ

Hasan Bakay¹, Kadriye Şen Kök¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Konya

Giriş: Bipolar bozuklukta (BB) tedaviye uyumsuzluk oranlarının yüksekliği, yalnızca relaps riskini artırmakla kalmaz, aynı zamanda işlevselliği ve yaşam kalitesini önemli ölçüde olumsuz etkiler. Çalışmamızın amacı, BB tanısı almış ötimik hastalarda ilaç uyumu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkide hastalık algısı ve kronotipin etkilerini incelemektir.

Yöntemler: Çalışmaya toplam 81 ötimik BB hastası dahil edilmiştir. Katılımcılar, Tıbbi Tedaviye Uyum Ölçeği (TTUÖ) puanlarına göre ilaç uyumu iyi olanlar (İİU, n=53) ve kötü olanlar (KİU, n=28) olarak iki gruba ayrılmıştır. Hastalar sosyodemografik ve klinik özellikler ile birlikte, Hamilton Anksiyete (HAM-A) ve Depresyon (HAM-D) Derecelendirme Ölçekleri, Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Değerlendirme Kısa Formu (WHOQOL-BREF), Kısa Hastalık Algısı Anketi (KHAA) ve Sabahçıl-Akşamcıl Anketi (SAA) ile karşılaştırılmıştır. Çalışma için Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulundan onay alınmıştır (2024/5022).

Sonuçlar: İİU ve KİU grupları arasında sosyodemografik özellikler açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. KİU grubunda intihar girişimi (p=0.009), kendine zarar verme (p=0.029) ve karma atak oranları (p=0.024) anlamlı derecede

daha yüksekti. Psikometrik sonuçlar, KİU grubunun daha yüksek anksiyete (p=0.042) ve hastalık algısı skorlarına (p=0.001) sahip olduğunu ve genel yaşam kalitesi (p=0.006) ve alt alanlarında (fiziksel, psikolojik ve sosyal alanlar) daha düşük puanlar aldığını göstermiştir (sırasıyla p=0.003, p=0.002 ve p=0.013). Ek olarak, ilaç uyumu ile genel yaşam kalitesi arasındaki ilişkiye hastalığı olumsuz ve kaygı verici algılıyor olmak anlamlı bir şekilde aracılık ettiği gözlenmiştir ($\beta=0.125$, p=0.019). Bu ilişkide kronotip, anksiyete veya depresyonun anlamlı bir mediyatör etki izlenmemiştir (tümü için p>0.05).

Tartışma ve Sonuç: Son dönemde BB hastalarında ilaç uyumu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmalar artırmakla birlikte, bu ilişkide bilişsel bir değişken olarak hastalık algısının rolü şimdiye dek ele alınmamıştır. Çalışmamız, bu ilişkide hastalık algısını yeni bir odak noktası olarak önermekte ve bu yönüyle özgün bir katkı sunmaktadır. Hastalıkla ilgili inanç ve algıları hedefleyen müdahaleler, tedaviye uyumu artırabilir ve yaşam kalitesini iyileştirebilir.

Anahtar Kelimeler: Bipolar bozukluk, hastalık algısı, ilaç uyumu, kronotip, yaşam kalitesi.